

Právnická fakulta Univerzity Karlovy
Katedra občanského práva

Oponentský posudek disertační práce

Autor disertační práce: **JUDr. Vojtěch Lovětínský, LL.M.**

Název disertační práce: **Pojem a vývoj objektivní odpovědnosti
v českém deliktním právu a její inspirační zdroje**

Autor posudku: **JUDr. PhDr. Jan Petrov, Ph.D., LL. M.**

1. Autor zvolil zajímavé a podstatné téma i rozumnou úroveň konkrétnosti. Předmětem práce není ani úprava deliktního práva ve své obecnosti, ani její jednotlivá skutková podstata.¹ Považuji za klad, že autor již ve velmi čtivém úvodu rámuje práci šesti konkrétními a zajímavými výzkumnými otázkami. Dlouho jsem nečetl úvod, který by vzbuzoval tak intenzivní chuť přečíst si celou práci.
2. Navazuje druhá část práce o její struktuře a použité metodologii. Tato část je přiměřeně stručná a nabízí velmi vhodnou orientační mapu celé práce: co do obsahu, zaměření, i používaných metod a komparačních zdrojů. Již nyní bych zdůraznil autorovou práci s literaturou zaměřenou na evropskou komparaci, německé právo, rakouské právo a právo české. Na některých místech by však doktrinální základ mohl být širší; v práci se nachází více pasáží, kde se na několika stranách za sebou opětovně cituje jen jediné dílo. Velice chudá je práce s judikaturou: v celé práci se cituje 10 českých rozhodnutí, 3 německá a 2 rakouská. Nemůže zde tedy být řeči o kritickém hodnocení judikatury nebo o tom, že by práce poskytovala čtenáři solidní představu, jak soudy patrně rozhodnou konkrétní právní otázku.
3. Pokud přejdeme k materiálním částem práce, lze, myslím, oponovat údajím na straně 9, že se v českém prostředí mezi nutné předpoklady objektivní odpovědnosti zpravidla řadí i protiprávnost. Naopak literatura i judikatura uvádí (a nyní nehodnotím, zda tento závěr musí být vždy přiléhavý), že v případě objektivní odpovědnosti je určující, zda nastala „*právem kvalifikovaná událost*“,² namísto požadavku na protiprávní a zaviněné jednání, který je naopak příznačný pro obecnou deliktní klauzuli.³ Naproti tomu autorovy úvahy ke vztahům mezi objektivní odpovědností a okolnostmi vylučujícími protiprávnost považuji převážně za podložené a přínosné. Rovněž považuji za vhodné, že se autor na stranách 9 až 13 zabývá (kvůli obecnému přehledu a porovnání) i dalšími speciálními případy deliktní odpovědnosti.
4. Následně se autor na stranách 13 až 17 detailněji zabývá důvody, pro které může právní řád považovat za vhodné ukládat objektivní odpovědnost, včetně argumentů *law & economics*, jak je podávají uznávaní němečtí autoři Kötz a Wagner. Autor však

¹ Tato volba je vhodná pro disertační práci a související důraz na vědecké a systematizující pojetí. Podotýkám, že vedle obecných otázek si autor vytyčil za cíl též diskutovat jednotlivé konkrétní skutkové podstaty. Tím práce nabývá na celistvosti a volbu nakonec považuji za vhodnou, jakkoli v případě některých skutkových podstat neumožňuje větší zaměření na detail.

² Povinnost k náhradě škody tak má vznikat bez dalšího, jestliže nastala událost vymezená v některé ze skutkových podstat objektivní odpovědnosti.

³ Narychlo např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3095/2005 nebo jeho usnesení sp. zn. 25 Cdo 2008/2019. Uvedené lze ovšem nalézt i na dalších autoritativních míst.

podle mého názoru nezodpovídá dostatečně přesvědčivě otázku, kde leží vhodná hranice mezi objektivní a subjektivní odpovědností, resp. proč by delikt ní odpovědnost neměla být v základu koncipována jako objektivní. Argument administrativními náklady (nepříliš rozpracovaný) nepůsobí příliš přesvědčivě: spory a nemalé náklady může naopak vyvolávat subjektivní odpovědnost a potřeba řešit otázku zavinění.

5. Obdobně příliš nesouhlasím s velmi rychlým a paušálním odmítnutím důvodu *deep pockets* na straně 15. Je evidentní, že objektivní odpovědnost uložená např. výrobcí není „zadarmo“, nicméně podstatné zde je hledisko předejít disproporčně tvrdému zásahu do sféry náhodně postihnutého jednotlivce (i za cenu široce rozprostřených společenských nákladů, které zmiňuje autor a které co do své podstaty představují zákonné pojištění).⁴ Mohlo by být vhodné též zvážit, že objektivní odpovědnost se nezřídka uplatňuje i ve spojení se zákonným pojištěním zcela explicitní povahy, zejména zákonným pojištěním odpovědnosti za provoz dopravních prostředků. To patrně má své důvody, hodnotím však pozitivně, že v pozdějších částech práce, na stranách 42 an., se autor zákonným pojištěním zabývá do detailu.
6. Zajímavá je diskuse na stranách 17 až 27 k otázce, které skutkové podstaty zvláště uvedené v ObčZ upravují subjektivní a které objektivní odpovědnost. Poznamenal bych však, že by se tento text mohl opírat o širší literární zázemí a mohl být v některých částech srozumitelnější. Na stranách 24 a 25 mi například není zřejmé, proč by výraz „veškerá možná péče“ měl značit objektivní odpovědnost, zatímco výraz „veškeré možné úsilí“ odpovědnost subjektivní. V případě provozu dopravních prostředků bych myslel, že primárně objektivní povaha odpovědnosti neplyne ani tak z volby slova „péče“, anebo „úsilí“, ale především z toho, že škody mající původ v dopravním provozu se nelze vůbec zprostit.
7. Přehled obvyklých *defences* proti objektivní odpovědnosti na stranách 27 až 30 považuji za poučný. Text na stranách 30 až k 32 otázce, zda delikt ně způsobilá osoba může být povinná k náhradě objektivně způsobené škody, je zajímavý a inteligentně diskutuje potenciálně přehlížený problém. Poněkud však trpí citací jen z mála zdrojů a naprostým opomenutím judikatury. Zpracování otázky na stranách 32 až 35, zda lze skutkové podstaty objektivní odpovědnosti uplatňovat analogicky, a otázky na stranách 35 až 38, nakolik se snižuje náhrada škody při jejím spoluzpůsobení poškozeným, považuji za kvalitní.
8. Velmi zajímavý je exkurs na stranách 38 až 40 do některých zahraničních právních řádů, které limitují objektivní odpovědnost určitou maximální, jakkoli poměrně vysokou částkou (aniž by patrně byla dotčena možnost domáhat se přesahující částky z důvodu obecné subjektivní odpovědnosti). V souvislosti s důležitým a kvalitním upozorněním na konkurenci nároků na stranách 40 až 42 lze případně zmínit obvyklé pravidlo procesního práva, že žalobce (a) tvrdí a prokazuje skutečnosti a (b) něco požaduje, přičemž soud žalobě vyhoví, pokud tu je aspoň jedno hmotněprávní ustanovení, které s prokázanými skutečnostmi (a) spojuje požadovaný nárok (b).⁵
9. Jak jsem zmínil již výše, považuji za velmi přínosné, že se autor v práci rovněž zabývá povinným pojištěním odpovědnosti konkrétně na stranách 42 až 45.

⁴ Z tohoto hlediska tedy k odmítnutí *deep pockets* nestačí autorův poukaz na skutečnost, že objektivní odpovědnost „zadarmo“ není, neboť se promítá se např. do vyšší koncové ceny výrobku.

⁵ Srov. např. rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 678/2009.

10. Následuje 4. část práce, která se zabývá jednotlivými zvláštními skutkovými podstatami. Nejprve autor v části 4.1 na stranách 46 až 50 souhrnně rekapituluje dosavadní ustanovení od OZO, přes OZ50, přes OZ65, až po nynější ObčZ. Zde příliš nevychází za rámec zákonného textu, což však nelze považovat za negativum, neboť jde jen o úvodní shrnutí, přičemž a detailnějším a komparativním poznámkám jsou vyhrazeny až následující podkapitoly.
11. Po tomto úvodu tedy přichází podkapitoly věnované detailnějšímu rozboru jednotlivých konkrétních skutkových podstat. Patrně nejpřínosnější zde je porovnání českého právního řádu s právními řády německými a rakouskými, a to nikoli po velkých blocích, ale po dílčích právních otázkách. Jedná se tak o skutečnou komparaci a nikoli jen o jakási tři nepropojená paralelní vyprávění.
12. Z těchto důvodů lze vyzdvihnout již pasáže o odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků na stranách 51 až 69. Naproti tomu, v případě odpovědnosti za škodu způsobenou provozem zvláště nebezpečným se autor zabývá především českým právem a čtenář by patrně uvítal obdobně detailní pasáže k rakouskému a německému právu, jako se vyskytují v předchozí podkapitole.
13. Na stranách 75 až 90 následuje podkapitola k odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. Je opět napsaná velmi precizně, ale i zde se vyskytuje opakované negativum práce, kdy se několik stran za sebou opírá v podstatě o jediný text, zde o Wagnerův komentář k německému ProdHaftG. Jistě, autor se může věnovat každé z mnoha skutkových podstat jen koncizně, a tedy prostor pro porovnávání více pramenů, hledisek a názorů může být omezenější. Ovšem i tak by počet knižních zdrojů u té které pasáže mohl být vyšší než jedna. To platí zvláště intenzivně zde, u odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, neboť ta představuje harmonizovanou úpravu s celoevropským významem.
14. Vyzdvihl bych následující podkapitolu, kde autor na malém prostoru stran 90 až 94 přichází s kvalitní, čteně zdrojovanou a dobře propojenou komparací ohledně důležité otázky odpovědnosti za škodu způsobenou nesprávnou informací nebo radou. Obdobně kladně lze hodnotit následující podkapitolu na stranách 94 až 102 týkající se odpovědnosti za škodu způsobenou zvířetem. Autor podrobně analyzuje odlišnosti české úpravy oproti německým a rakouským předobrazům a vyjadřuje se k výhodám a nevýhodám těchto rozdílů.
15. Následují kvalitní pasáže o škodě způsobené na nemovité věci na stranách 102 až 104, o škodě způsobené vadou věci použité při plnění závazků na stranách 105 až 108,⁶ o odpovědnosti za pád nebo vyhození věci na stranách 108 až 111 a o odpovědnosti za zřícení budovy na stranách 112 až 118. Ve všech těchto případech bych zmínil autorovu kvalitní komparativní práci a jeho relevantní kritické připomínky.
16. Dále se autor kvalitně zabývá na stranách 118 až 130 odpovědností za vnesené a převzaté věci. Zde bych považoval za vhodné intenzivněji se zabývat rakouským předobrazem (jakkoli text obsahuje stručnou zmínku na straně 126) a uvádět i relevantní českou judikaturu. To však nic nemění na skutečnosti, že autorovy závěry jsou smysluplné a dobře podložené.

⁶ Autor zde však opomíjí hledisko zásadní pro pochopení, že jde o kompromisní výsledek, jehož hlavním účelem bylo omezit dopad dřívějšího § 421 OZ64 a velice extenzivní judikatury k němu.

17. Je kladem práce, že se v části 4.3 autor zabývá objektivní odpovědností ve vybraných zvláštních právních předpisech. Tím se utvrzuje autorova ambice odevzdat práci, která se otázkou objektivní odpovědnosti zabývá skutečně komplexně. Nejedná se zde jen o odpovědnost za jaderné škody a o odpovědnost podle profesních předpisů, ale i o odpovědnost státu podle krizového zákona, velmi aktuální souvislosti s nynější epidemií COVID.
18. Charakteru disertační práce dobře odpovídá i její závěrečná část 4.4 na stranách 144 až 163, kde se autor zabývá moderními a budoucími jevy v oblasti odpovědnosti za škodu, konkrétně elektroky a autonomními vozidly. Jedná se o vysoce kvalitní pasáže, kde autor dobře uplatňuje zahraniční literaturu, dobré technické pochopení, znalosti rozpracované v předchozích částech práce i velice poctivou a detailní analýzu k (ne)možnosti použít jednotlivé skutkové podstaty objektivní odpovědnosti.
19. Práce pak končí kvalitním, čtivým a dobře napsaným závěrem na stranách 164 až 169.
20. Závěrem bych uvedl, že přes některé kritické poznámky (jichž je však méně než těch kladných) považuji práci za velmi přínosnou. Autor si vymezil značně náročný cíl (náročnějších než v případě většiny ostatních disertačních prací) a z převážné většiny jej naplnil. Ovšem i přesto, kolik práce a času autor zjevně vynaložil, bych si dovoluval navrhnout, zda by na některé pasáže vynaložil ještě čas další. To však nikoli z hlediska obhajoby této disertační práce, kterou doporučuji, nýbrž vzhledem k předpokladu, že autor bude svou práci publikovat v některém z předních českých právních nakladatelství.
21. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji, zda by komise tuto práci zhodnotila jako úspěšnou.

Jan Petrov
25. březen 2021